

ALIMENTATIEFONDS

Sylvia Sroka

De problematiek van de wanbetaling van alimentatiegeld is een precair probleem binnen onze samenleving. In België eindigen elk jaar 30.000 huwelijken in echtscheiding. Bij scheiding kent de rechter in voorlopige maatregelen vaak een onderhoudsuitkering toe aan de ex-partner en als er kinderen zijn ook voor de kinderen. In 1 op 5 gevallen wordt het onderhoudsgeld voor de kinderen nooit betaald, in 1 op 4 gevallen wordt er te weinig of onregelmatig betaald¹. Vooral uit de echt gescheiden vrouwen moeten vechten voor hun rechten en die van hun kinderen. Ze lopen daarbij het risico te moeten opdraaien voor de gerechts- en advocatenkosten, en in de bestaansonzekerheid te belanden. Het aantal éénuoudergezinnen dat het bestaansminimum aanvraagt, neemt nog voortdurend toe.

Vrouwen die onderhoudsgeld voor de ex-man en kinderen betalen, blijven een grote minderheid. Doorgaans is het de man die veroordeeld wordt tot het betalen van een onderhoudsuitkering. Vaak leeft bij die mannen het gevoel dat hun huwelijk op de klippen gelopen is door de fout van de vrouw en gunnen ze haar het onderhoudsgeld niet. Uit sommige studies blijkt dat er een duidelijk verband is tussen de kwaliteit van de relatie tussen de ex-partners en de betaling van de alimentatie. Deze studies stellen ook vast dat, hoe meer kinderen er ten laste zijn, hoe meer problemen met achterstallige betalingen optreden. Bovendien valt de verplichting tot het uitbetalen van een onderhoudsgeld soms zo nadelig uit voor de onderhoudsplichtige dat hij niet of nauwelijks nog kan rondkomen met wat overblijft van zijn loon na aftrek van het onderhoudsgeld. Vanuit dat standpunt valt het te begrijpen dat er een afkeer bestaat van de verplichting een onderhoudsuitkering aan de ex te betalen. Vooral wanneer de vader hertrouwt of een tweede gezin sticht en kinderen wil bij zijn nieuwe partner, neemt hij vaak niet langer zijn verantwoordelijkheid op voor de kinderen uit zijn eerste gezin.

Vrouwen hebben vandaag 4 manieren om toch aan hun geld te geraken. Ze kunnen vooreerst aan de werkgever vragen dat hij een deel van het loon van de ex-partner rechtstreeks doorstort. Ze kunnen ook proberen beslag te laten leggen op de goederen of het inkomen van hun ex-man. Verder kunnen ze klacht neerleggen wegens familieoverlating. In de praktijk blijkt dit misdrijf echter niet in alle gerechtelijke arrondissementen even consequent vervolgd te worden. Klachten wegens familieoverlating worden dikwijls geseponeerd en gerechtelijke invordering is langdurig en duur. Bovendien levert de strafrechtelijke veroordeling van de onderhoudsplichtige ouder niet noodzakelijk de daadwerkelijke recuperatie van het achterstallige onderhoudsgeld op. De rechters kennen aan de onderhoudsgerechtigde ouder slechts een morele schadevergoeding toe en als de schadeplichtige ouder in de gevangenis belandt zal hij nog minder geneigd zijn netjes te betalen. Tenslotte kunnen vrouwen een beroep doen op het OCMW dat hun een voorschot geeft als hun ex niet betaalt. De huidige praktijk waarbij de OCMW's financieel bijdragen is echter ontoereikend.

¹ Toelichting bij het Wetsvoorstel van 26 april 2001 tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek en het Gerechtelijk Wetboek, wat de ontvangstmachtiging aan onderhoudsgerechtigden betreft, *Parl. St. Kamer* 2000-2001, nr. 1217, <http://www1.dekamer.be/FLWB/pdf/50/1217/50K1217001.pdf>.

Het OCMW werkt sinds 1989 met een systeem van voorschotten. Deze regeling is inkomensgebonden, vergt een onderzoek naar de bestaansmiddelen en het bekomen voorschot bedraagt maandelijks maximum 124 euro. Slechts een klein percentage van de éénuoudergezinnen kan dus profiteren van het systeem. De regeling beperkt zich tot degenen met een zeer laag inkomen; de uitkeringen zijn bovendien beperkt. Daarbij komt dat er enkel voorschotten te krijgen zijn in geval van wanbetaling van alimentatie voor kinderen, maar niet voor de ex-partner zelf. Voor de meeste vrouwen is deze praktijk geen oplossing. Dat ze bij het OCMW moeten aankloppen, ervaren ze dikwijls als een vernedering voor hun gezin. Heel wat vrouwen schrikken er voor terug. De huidige regeling gaat in die zin voorbij aan het feit dat de alimentatie een afdwingbaar en welomschreven recht is, waarover de rechter een uitspraak heeft gedaan. Een voorschot op alimentatiegeld is geen sociale bijstand!

De voorschottenregeling van de OCMW-wet geeft dus niet het beoogde resultaat. Omdat dit stelsel niet ver genoeg gaat en omdat dringend een antwoord moest gevonden worden op de moeilijkheden van vrouwen die recht hebben op alimentatiegeld en zonder financiële middelen zitten, werd door Kristien Grauwels een wetsvoorstel ingediend voor de oprichting van een fonds voor alimentatievorderingen². Ouders dienen immers naar evenredigheid van hun middelen te zorgen voor de huisvesting, het levensonderhoud, het toezicht, de opvoeding en de opleiding van hun kinderen en deze verplichtingen houden niet op wanneer ouders besluiten om te scheiden.

In het Parlement is er maandenlang gedebatteerd over de oprichting van een alimentatiefonds, een kantoor bij het Ministerie van Financiën waarbij bepaalde onderhoudsgerechtigden zouden kunnen aankloppen. In oktober 2002 verklaarde de vice-premier van begroting Johan Vande Lanotte dat hij zich kante tegen de oprichting van een dergelijk alimentatiefonds, omdat daardoor geen billijke sociale situatie zou ontstaan, want rijkere vrouwen zouden er hun voordeel uit halen. Ook werd in regeringskringen getwijfeld aan de betaalbaarheid van een dergelijk alimentatiefonds. Onder aanhoudende en enorme druk van de vrouwelijke parlementsleden werd nu toch een politieke oplossing voorzien voor de thematiek van het alimentatiefonds.

De overheid maakt het gescheiden vrouwen, die geen alimentatiegeld uitbetaald krijgen van hun ex-partner, gemakkelijker om voorschotten te krijgen. De bedragen van die voorschotten zullen ook hoger liggen in vergelijking met de voorschotten van het OCMW. Die principes zouden in het akkoord zitten van kamerleden van de meerderheid én van de oppositie, dat ze bereikt hebben op een werkvergadering maandag 6 januari 2003. Eén dag later werd het akkoord over het alimentatiefonds door de commissie Financiën goedgekeurd. Als het akkoord in een wet wordt aangenomen, zal het Ministerie van Financiën binnen zijn schoot een dienst voor alimentatievorderingen oprichten. Al diegenen die recht hebben op alimentatiegeld en het niet of onregelmatig krijgen gedurende 2 maanden, kunnen dan een dossier indienen bij de Dienst voor alimentatievorderingen. De Dienst zal voorschotten betalen voor de kinderen en de ex-partner ten bedrage van maximum 175 euro per persoon. Diezelfde Dienst zal ook instaan voor de terugvordering van deze voorschotten en de achterstallen. Wie slordig omspringt met het betalen van alimentatiegeld of weigert te betalen, moet beseffen dat dit hem duur te staan zal komen. In die optiek vervult deze regeling ook een preventieve functie. De Dienst moet echter wel gefinancierd worden door beide categorieën van rechtstreeks betrokkenen: de onderhoudsplichtige moet 10% bovenop

² Wetsvoorstel van 17 januari 2001 tot oprichting van een Fonds voor alimentatievorderingen, *Parl. St. Kamer*, 2000-2001, nr. 1047, <http://www1.dekamer.be/FLWB/pdf/50/1047/50K1047001.pdf>.

zijn achterstallen betalen, maar ook de onderhoudsgerechtigde moet 5% van de te ontvangen gelden afstaan aan de Dienst. Er kunnen geen invorderingen gebeuren bij iemand die leeft van het leefloon.

Het valt te verwachten dat de meerderheidspartijen het wetsvoorstel nog voor de verkiezingen doen goedkeuren. De regeling treedt in werking 6 maanden nadat de wet in het Staatsblad verschijnt. In die tussentijd kan de Dienst zich organiseren en voorbereiden en tot zolang blijft de huidige voorschottenregeling van het OCMW gelden.